

punkt af Samlingen, at det umuligt kan blive Tale som den indgaaende Behandling af det, som det efter sin Vigtighed fortjener. Det maa i saa Henseende være mig tilladt at gøre et Par Bemærkninger om, hvad det er for store Verdier, det her drejer sig om. Desværre ledsages Lovforslaget ikke af Oplysninger om, hvor store Beløb Tienden her i Landet repræsenterer, og hvad jeg derom har at sige, hviler altsaa paa et Skøn, som kun fremkommer ved det Kendskab, jeg ifølge min Stilling har til, hvad Tienden i Reglen udgør. Jeg tør vel nok sige, at Præstetienden udgør omtrent $1\frac{1}{2}$ & 2 Millioner Kroner om Aaret, og da Præstetienden vistnok snarere er at anse for mindre end de 2 andre Tiender, end omvendt — jeg kender i alt Fald mange Eksempler paa, at Tienden er afløst saaledes, at Konge- og Kirketienden er regnet større end Præstetienden — saa antager jeg ikke, jeg begaar nogen Overdrivelse ved at anslaa den aarlige Byrde af Tienden til ca. 5 Mill. — ja maaste 6 Mill. eller derover. Vi have altsaa her at tage Bestemmelser om Afløsning af en saadan Sum i de 2—3 sidste Dage. Tingene ere samlede. Dette betragter jeg for mit Bedkommende som en overmaade betænkelig Omstændighed; thi der er dog virkelig Anledning til nøjere at undersøge en saadan Sag, og der vil jo slet ikke være Tid til at sende den i Udvalg, men vi blive jo nødt til at tage Lovforslaget, som det foreligger.

Naar jeg derimod skal udtale mig om selve Spørgsmaalet om Afløsningen, saa maa jeg tillade mig først at minde om, at vor Tiende bestaar af disse 3 forskellige Tiender: Konge-, Kirke- og Præstetiende. Med Hensyn til Kongetienden, da nærer jeg ingen Tvivl om, at det maa anses for i allerhøjeste Grad uanstødt, om denne Byrde kunde afløses. Kongetienden har jo nemlig efter Reformationen faaet en helt anden Karakter, end den har haft fra første Færd. Kongetienden var den gamle katolske Biskoptiende, som de katolske Biskopper oppebare sammen med deres andre Indtægter, men til Gengæld havde Biskopperne Forpligtelse til af deres Indtægter at afholde Omkostningerne ved Uddannelse af Præsterne og en stor Del af Landets Embedsmænd. Denne Tiende gif ved Reformationen over til Staten, og det er jo gaaet saaledes, at en overordentlig stor Del af den er gaaet over i privat Besiddelse. Man kan derfor aldeles ikke undre sig over, at en hel Del Grundejere rundt om i Landet nære stor Uvilje mod en Afgift, for hvilken de slet ikke faa noget som helst aandeligt Bederlag. Op-

rindelig var Tienden lagt som en Byrde paa Landejendomme, for hvilken de skulde have et aandeligt Bederlag; men dette er jo slet ikke Tilfældet længere, idet det kun er ganske faa Steder, nemlig der, hvor Præstembederne ere meget smaa, at det har været nødvendigt for Staten at give Præsterne ikke blot Præstetienden, men ogsaa Kongetienden. Altsaa med Hensyn til Kongetienden er jeg ganske enig i Onset om, at den kan blive afløst; jeg vil endog saa anse det for overmaade heldigt, om det kunde gennemføres.

Med Hensyn til Kirketienden stiller Sagen sig noget anderledes, thi der mener jeg rigtignok, at Forholdet egentlig er det, at det er Kirken som saadan, der ejer denne Tiende, og at de saakaldte Kirkeejere eller Kirketiendejere — som de nu efter den Lov, vi for et Aar eller to siden vedtog, skulle kaldes — egentlig kun ere Brugere af Tienden. Derfor kunde det jo egentlig synes at være det rigtige, at naar Kirketienden skulde afløses, saa burde det ske paa den Maade, at Afløsningssummen blev sat fast, og Tiendejerne kun fik Overfluddet, medens Afløsningssummen blev staaende urørt, for at man altid kunde have de fornødne Midler til Kirkens Vedligeholdelse eller om fornødent til dens Genopbyggelse. Jeg vil der gøre opmærksom paa, at naar man vil fastsætte Summen, saa vil det være vansteligst nøjagtigt at træffe den Sum, som Kirkeejerne skal udbetale for at faa Raadighed over Resten af Summen. Man kan nok vide med Sikkerhed, hvilke Udgifter der som Regel vende tilbage, og man kan ogsaa uof saa truffet et nogenlunde Skøn om Kirkens Tilstand, og om der er Udfigt til, at der i den nærmeste Fremtid kan blive Tale om større Udgifter, men der er en Ting, som man ikke kan sikre sig imod, og det er, at der pludselig kan indtræde saadanne uheldige Forhold, at det bliver nødvendigt at omhygge den helt, og saa vilde det let kunne ske, at hele Summen, der er sat fast til Vedligeholdelse af Kirken, vil blive brugt paa en Gang, eller at der maaste endog saa behøves mere. Hvorfra skal man saa staffe Midler, hvis Summen ikke forslaar til Kirkens Ombygning, og hvorfra skal man, naar Summen er opbrugt, staffe Midler fremdeles? Man kommer her ind paa noget, som let kunde medføre betydelige Ulemper, thi skal det blive Menigheden, som saa skal staffe Midler til Beje, bliver det i Virkeligheden saaledes, at Menigheden efter at have afløst sin Tiende kan udsætte sig for paa ny at komme til at udrede ikke saa ganske lidt, naar noget saadant indtræffer. Smidlertid